

(RE)prezentace žen v médiích

INFORMAČNÍ BROŽURA
PRO NOVINÁŘKY A NOVINÁŘE

Budou si >> ženy a muži konečně rovnější?

• MICHAELA MARKSOVÁ-TOMINOVÁ •

Jsou si u nás ženy a muži rovni? Na základě mnoha údajů se lze domnívat, že ne. Pravda, narozdíl od našich prababiček už ženy mají volební právo, mohou studovat na vysokých školách a jsou si s muži rovny téměř ve všech případech v zákoně. Ve skutečnosti ale situace zdaleka není ideální a čteme-li dnes některé texty feministek ze začátku 20. století, zdá se, jako by se za posledních sto let téměř nic nezměnilo.

Ačkoli ženy stále více pronikají do čistě mužských profesí a muži se stále více zapojují do péče o děti, většina lidí v naší společnosti přiřazuje automaticky určité vlastnosti ženám a určité mužům. U žen se například předpokládá, že jsou pasivní, emotivní, rády o někoho pečují, jsou slabé, špatně řídí auto a nerozumějí technickým záležitostem, zatímco muži údajně uvažují racionálně, jsou ambiciózní, uvažují logicky, nenechávají se unést city a jsou technicky zdatní.

Automatické přiřazování určitých tradičních vlastností k jednomu a druhému pohlaví se označuje jako „genderové stereotypy“; pojem „gender“ označuje pohlaví, nikoli ve smyslu biologickém (muž – žena), ale ve smyslu kulturním a sociálním (maskulinita – femininita). Přestože panuje všeobecné přesvědčení, že mužské a ženské vlastnosti se doplňují (protože jsou většinou považovány za protichůdné) a oboje jsou významné, v patriarchální společnosti, ve které žijeme, jsou tzv. „mužské“ vlastnosti oceňované více – například ve sférách, kde pracují zejména muži, jsou tradičně vyšší mzdy než v odvětvích feminizovaných.

Genderové stereotypy tedy vedou k nerovnému zacházení s muži a ženami, k diskriminaci, která v konečném důsledku dopadá více na ženy (diskriminace na pracovním trhu, neúčast v mocenských a rozhodovacích procesech, násilí páchané na ženách), ale v některých případech i na muže (svěřování dětí do péče po rozvodu).

K odstranění diskriminace založené na příslušnosti k jednomu či druhému pohlaví je nezbytné odstranit genderové stereotypy z myšlení lidí. V této oblasti hrají nezastupitelnou roli média, která mají schopnost ovlivňovat myšlení lidí v obrovském měřítku tak jako nikdo jiný. Bohužel česká média v současné době zatím přispívají spíše k prohloubení genderových stereotypů než k jejich odstranění – ženy se prakticky neobjevují ve zprávách či na titulních stránkách novin a pokud ano, pak většinou jako zpěvačky či herečky, a „ženská“

témata pronikají do běžných, tzn. ne speciálně ženských médií, jen pozvolna a ztěží, mimo jiné i proto, že na rozhodujících místech sedí téměř výhradně muži. Polonahé či nahé ženské tělo je běžnou součástí reklam na nejrůznější výrobky a v mnoha jiných reklamách jsou ženy zobrazovány ve svých tradičních rolích hospodyní a pečovatelek o děti. Aby se tato praxe mohla změnit, je nutné seznámit s genderovou problematikou novináře a novinářky a v neposlední řadě také ty, kteří mají v médiích a reklamních agenturách rozhodovací pravomoci. Právě k tomu má sloužit tato brožura. Věříme, že přispěje k lepší informovanosti lidí pracujících v médiích o genderové rovnosti a potažmo k tomu, že si muži a ženy v naší společnosti budou v blízké budoucnosti mnohem rovnější než dnes.

Jazyk, média >> a stereotypy

IN PŘÍMÁ CESTA, č. 3, str. 6-7

• HEDVIKA HRUŠKOVÁ, 2002 •

Smyslem následujícího textu je zhodnotit část problémové oblasti, která je spojena s používáním jazyka v dnešní společnosti. Pokusím se poukázat na některé stereotypní modely v českých médiích, nejen na způsob, jakým se o ženách mluví, ale i například čím se vyznačují rozhovory se ženami. Na začátku bych chtěla zdůraznit, že tyto stereotypní způsoby vyjadřování jsou bohužel vlastní jak mužům, tak ženám, jak bude zjevné z ukázek. Není to tedy „útok“ na muže, ale na naše vyjadřování a myšlení, které je dáno existencí patriarchální společnosti, tedy i na patriarchální společnost jako takovou.

To, jak používáme jazyk i jak s ním pracují média, dost vypovídá o tom, kdo jazyk tvoří. V patriarchální společnosti se používá jazyka mužů, který logicky obsahuje mužské hodnoty. Tím, že byl ale tento způsob vyjadřování používán dominantní skupinou – muži, je dán normou. Tím vlastně ve vyjadřování zcela schází ženský pohled. Pokud se už tento pohled objeví, je odsouzen jako subjektivní, protože neodpovídá normě, mužské „objektivitě“.

PATRIARCHÁLNÍ HLEDISKO SLOUŽÍ JAKO HODNOTÍCÍ KRITÉRIUM

Toto hledisko je vydáváno za normu, podle které se posuzuje vše.

Upoutávka na nový CD disk: „Jsou věci, které přetrvají na věky, jako třeba Karlův most nebo Karel Gott). Pak jsou věci, které odvané čas (třeba ženskou krásu nebo ministra Baštu).“
Patron 8/2000

„Jeho chlapsky přímá a pozitivní řeč mi uprostřed českého předvolebního trdlování najednou přišla jako hlas z jiného světa.“
*P. Bílek
v šéfredaktorském sloupku, Reflex 47/2000*

S. Lekešová zpovídá vítězku soutěže Podnikatel roku, zda nepřipravila o vítězství manžela: „Vy jste říkala, 's manželem jsme se přihlásili', to by byl docela malér, kdyby tomu tak bylo, ne?“
Sama doma, 23. 10. 2000

Tlustý: „Ženy mají lepší metody (než vstoupit do politiky), jak dosáhnout nadvlády, a už jí dávno dosáhly.“
Gilotina na „ženské“ téma, 16. 10. 1999

„Pustí vás manžel a rodina?“

E. Hrubeš k divačce, která vyhrála
čtrnáctidenní jazykový kurs. Neváhej a toč, 12. 2. 2001

„Váš partner je na manželství nezralý, a to není dáno věkem, ale jeho stabilizační emocií a chování. Někteří muži zmoudří po třicítce, kdy se 'vybouří' a nemají pocit, že něco zmeškali. Sexuální nevěra existuje a nemusí mít s láskou nic společného. Jak jinak by mohly existovat veřejné domy? (...) Pokud s ním chcete zůstat, nebudete vám nic jiného, než si zvyknout a přestat si stěžovat.“

MUDr. Cimický v odpovědi na dopis čtenářky
o manželově nevěře. Soustavně mne podvádí, Rytmus života 4/2000

J. Cimický odpovídá čtenářce na dopis o podezření z manželovy nevěry:
„Muž v podstatě nedozrává zcela, zůstává chlapecký, a proto ho vždy láká nějaká hra dobrodružství. I ve vzájemných vztazích se muž často snaží oslnit, zaujmout, dobývat, je totiž od postaty lovec.“

Rytmus života 33/20000

„Evropská unie (...) žádá, aby i naše zemička uvedla rozverně dovádění do patřičných mezí. (...) Leč nechme hovořit statistiku. Celých 45 procent českých žen se prý s formou sexuálního obtěžování na pracovišti setkalo. Inu, zahalme se. Také bychom mohli zavést oddělená pracoviště pro ženy a muže, ale můžeme postupovat i podle Murphyho zákona. A ten praví: Pokud budete dostatečně dlouho tvrdit, že je něčeho třeba, přestane to být třeba.“ *Sex? Jen slušně, prosím! D. Morenová, Květy 51–52/1999*

Ženská krása je zřejmě chápána jako atraktivita, která prostě trvá jen určitý čas a pak už pohled do zrcadla spíš bolí... Přímá řeč, prezentovaná jako pozitivní a konečně upřímný projev, je definována jako chlapsky přímá a pozitivní řeč. Přímost je tedy spojována s muži a jejich schopnostmi. Znamená to, že muži příměji vyjádří své názory než ženy? Nebo je vyjadřování mužů z mužského pohledu pochopitelnější než vyjádření žen právě proto, že se zakládá na stejném principu?

Moderátorka přijímá pravidla patriarchální společnosti, kde žena sice může být dobrá, ale **nikdy** nesmí předstihnout partnera.

Politik používá obdobu hesla, že muž je hlava rodiny a žena krk, který s ní točí, aby „ospravedlnil“ nedostatek žen v politice. Tím ignoruje mnoho okolností, např. omezení, které žena musí respektovat, aby se mohla stát „krkem hlavy rodiny“. Žena je příliš vázána na rodinu, než aby si mohla jen tak někam odjet. Nemůže se sama rozhodnout. Muž a rodina musí ženu pustit.

J. Cimický rozšiřuje představu, že je potřeba tolerovat mužskou nevěru, protože je to přirozená, chemicky daná záležitost. Tím potvrzuje názor, že mužská nevěra je otázka hormonů, zatímco když je nevěrná žena, může za to její morálka. Tento postoj se ztotožňuje s názorem trvajícím věky, kdy mužská nevěra nebyla trestná vůbec nebo výrazněji méně než ženská. Společnost, která se řídí podle mužského principu, pocho-

pitelně pozná, která nevěra je ta závažnější, která zaslouží náležitý trest. J. Cimický používá svojí odbornost, aby omluvil nezodpovědnost mužů argumentem, že zcela nedozrávají a zůstávají chlapečtí, což je znakem pravého muže.

O tak závažné věci jako je sexuální obtěžování na pracovišti autorka žertuje, používá slova jako rozverně dovádění. Záležitost zlehčuje i tím, jaká nabízí řešení – zahalení se a oddělená pracoviště. Jako by jediná možnost, jak tento stav řešit, bylo minimalizovat příležitosti, kdy může k sexuálnímu obtěžování dojít. Nakonec pronáší Murphyho zákon, který kdyby platil žily/i bychom asi v jiném světě. Všechno, co bychom musely/i udělat pro změnu, by bylo dostatečně dlouho mluvit o tom, co je potřeba.

ŽENSKÝ VZHLED JAKO DŮLEŽITÁ VLASTNOST ŽENY

U mužů se zdůrazňuje profesní uplatnění, čeho dosáhli, jaké mají vhodné vlastnosti pro svoji práci, zřídka pak, jak vypadají. U žen má popis opačné pořadí, na prvním místě bývá často vzhled, někdy též věk.

Herec a zpěvák Josef Laufer představuje mladou kolegyni: „Tereza by se jednou mohla stát takovým ženským idolem, protože je příjemná, půvabná, mladá a ... talentovaná.“ *Prima jízda, 16. 2. 2000*

„My jsme limitováni věkem čtyřicet a víc – a to už ty ženský tak trochu doznívaj.“

Místopředseda Senátu Přemysl Sobotka na otázku, která senátorka se mu nejvíc líbí. LN říjen 2000

M. Šimek k Z. Bubílkové: „Vypadáte jako naše politická a ekonomická situace: čím dál tím líp, čím blíž tím hůř.“ *S politiky netančím, listopad 1999*

P. Štrompf v rozhovoru s Miss ČR: „Některé vaše soupeřky (...) se mohly pochlubit objemným hrudníkem. Co je na tom pravda, že si ženy velká poprsí vzájemně závidí?“ *MS 18/2000*

Při představování ženy se nejprve hovoří o jejím vzhledu – půvabná, mladá, potom teprve o jejích přednostech a její práci – talentovaná.

Politik opět hodnotí ženy podle vzhledu, tím jen dokazuje nerovnost ve vnímání kolegů a kolegyně. Na druhou stranu je v tuto chvíli na vině i tazatel, jehož otázka k takovému hodnocení vybízí. I přesto je možné pochopit otázku jako výzvu k ocenění kolegyně z hlediska jejich osobnostních a profesních rysů. Vzhledem k tomu, že ženy v Senátu už doznívaj, neobdařil nás naštěstí pan Sobotka rozsáhlou odpovědí, která z kolegyně má hezčí nohy... M. Šimek a Z. Bubílková často žertují o politice, politických a političkách. Stejně jako paní Bubílková i jiné ženy pohybuující se na politické scéně jsou středem vtípů na jejich vzhled.

V rozhovoru s Miss tážající hodnotí její vzhled v porovnání se soupeřkami s objemným hrudníkem. Celkově je otázka velmi intimní a nezdá se, že má mít nějakou

vypovídající hodnotu o dotazované. Každopádně je těžko představitelné, že by se v Mladém světě objevila obdobná otázka položená muži.

RODINA JAKO ŽENSKÁ ZÁLEŽITOST

Rodina a domácnost je sice společnou záležitostí muže a ženy, ale zodpovědnost za její bezproblémový chod spadá na ženu. Ta je dokonce v oficiálních rozhovorech dotazována, jak to zvládá...

Divačka středního věku v Āčku TV Nova: „Myslím, že když ten muž přijde domů vyčerpaný z práce, tak je to od něho oběť, že si s tím dítětem hraje.“

TV Nova, 5. 10. 2000

Rozhovor o ženském alkoholismu: „Co má dělat maminka, které se vrátí dcera opilá domů z večírku?“

Sama doma, prosinec 1999

„Kontroluje někdo, jestli ten muž je schopen dostatečně se postarat o své potomky?“ S. Lekešová se ptá právníka, který informuje o statutu rodičovské dovolené. Host bez údivu odpovídá záporně.

Sama doma, 6. 2. 2000

L. Mlsová zpovídá místopředsedkyni ČSSD J. Kupčovou: „Neobáváte se, že kvůli další náročné funkci vás přestane znát rodina?“ – „Doma mám skvělé zázemí. Manžel mi toleruje, že (...) většinou odjíždím do Prahy v úterý ráno a vracím se v pátek večer.(...) O jídlo se postarají a prádlo na mě počká.“

MF Dnes 11. 4. 2000

Divačka se telefonicky táže psycholožky, pozvané k řešení předvánočního stresu: „Co dělat, když manžel nechce pomoci při vánočním úklidu?“ –

PhDr. Boučková: „Asi ho k tomu nedonutíte. Nahradit ho kamarádkou. Domluvte se a uklízejte spolu.“

Sama doma, 7. 12. 1999

Dotaz stresované divačky: „Jak uklidnit manžela, který je podrážděný předvánočním shonem?“ – „Když ze mě bude vyzařovat pohoda a klid.“

Sama doma, 7. 12. 1999

Divačka svým názorem muže vyvazuje z jakéhokoliv podílení se na chodu domácnosti. Pro muže vyčerpaného z práce je hrát si s dítětem oběť, takže nějaká práce pro rodinu jako uvaření večeře, poklizení, se od něj určitě nedá očekávat. Dá se předpokládat, že divačka považuje mateřskou dovolenou a práci v domácnosti za relativně nenáročnou a počítá s tím, že se žena v práci tolik nevyčerpá. V každém případě chápe minimum, které muž dělá pro společnou domácnost, za oběť. Použitím tohoto slova popírá spoluodpovědnost muže za chod domácnosti.

Moderátorka otázkou zbavila otce povinnosti starat se o dceru. Pouze maminky řeší problémy s dětmi. Nepředpokládá, že by se nějaký otec mohl zajímat o dceřin návrat z večírku nebo že by s dcerou o její opilosti hovořili oba rodiče.

Protože muži nemají pečování o děti v krvi, tak jako ženy, měli by být kontrolováni, jestli jsou dost dobří. K péči o děti mají tedy ženy vrozené předpoklady, proto není třeba jejich schopnosti prověřovat.

Místopředsedkyně odpovídá na celkem neutrální otázku tím, že manžel toleruje její častou nepřítomnost. Dokonce cítí povinnost vysvětlit, jak zvládá přes svoje náročné funkce roli manželky. Slovo „toleruje“ na mě zde působí jako ocenění shovívavosti manžela k jejím vrtochům, bez něhož by to asi nebylo možné.

Divačka nestíhá přípravu na Vánoce, protože jí manžel nechce pomoci s úklidem. Už výběrem slov dává najevo, že je to sice její práce, ale mohl by alespoň pomoci. Tím vlastně popírá fakt, že domácnost je společnou záležitostí lidí, kteří v ní žijí. Psycholožka tento názor respektuje, nabízí alternativu, aniž by uvedla možnost domluvit se s manželem na pravidlech společného soužití.

I když je vánoční shon, jak je v dnešní době prezentován, jistě náročný pro obě pohlaví, troufla bych si tvrdit, že pro ženy více díky požadavkům jejich rolí manželek a matek. V této situaci psycholožka radí, aby z žen vyzařovala pohoda a klid. Drží se tedy stereotypního názoru, že na ženě záleží spokojená atmosféra v rodině.

PROFESIONALITA ŽENY PŘEKVAPÍ A UDIVÍ

Pokud žena prokáže své profesionální schopnosti, vyvolá tím často obdiv, i když to samé by byla u muže samozřejmost.

O práci starší, zkušené televizní redaktorky Evy Pokorné s 11letou praxí:
„Je neuvěřitelné, že před kamerou se chová skutečně suverénně a profesionálně,“
říká šéf kameramanů Petr Svoboda.

Eva Pokorná: Baví mě rozhodovat se okamžitě,

I. Skurovcová, LN 26. 11. 1999

“Vy vůbec totiž nepůsobíte jako houslistka na první pohled, jste taková mladá, moderní dívka...”

S. Lekešová k G. Demeterové,

Sama doma, 28. 3. 2000

Suverénnost a profesionálnost je u ženy neuvěřitelná, i když má dlouholetou praxi. Pro moderátorku je překvapující, že mladá moderní žena je úspěšná a známá houslistka.

Tento text by neměl být chápán jako nějaká všeobsažná analýza toho, jak je v médiích prezentována žena a její schopnosti. Mým cílem bylo upozornit na některé stereotypně používané způsoby vyjadřování o ženách, nejen ty, které je možné vnímat v médiích, ale především ty, které používáme my a okolí. Je důležité si uvědomit, že tak, jak mluvíme, i myslíme. Je tedy nesmyslné tvrdit, že na tom nezáleží, že je to přecitlivělost apod. Pokud chceme dosáhnout skutečné rovnosti mezi ženami a muži, musí tato rovnost

fungovat ve všech oblastech. A naučit se myslet bez předsudků, kterými nás obdarovala dnešní patriarchální společnost, by mělo být jednoznačnou prioritou pro nás pro všechny...

LITERATURA:

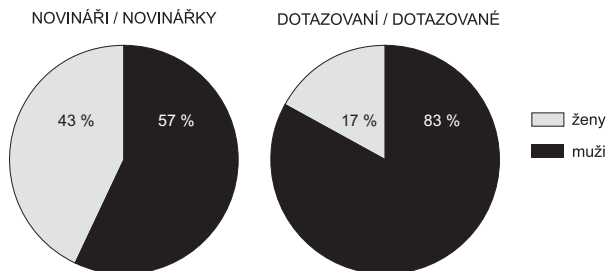
Valdrová, J. (2001): Stereotypy a klišé v mediální projekci genderu, in: Sociologický časopis, č.2, Praha.

Oates-Indruchová, L (1999): Gender v médiích: nástin šíře problematiky, in: Společnost mužů a žen z pohledu gender, Praha.

Oates-Indruchová, L (1998): Dívčí válka s ideologií, Praha.

ZASTOUPENÍ ŽEN A MUŽŮ V NOVINÁCH, TELEVIZI A RÁDIU

(mezinárodní situace z roku 1995)

Zdroj Projekt Media Watch 1995-1997,
in: JournalistinnenBund (Hg.) (2002), Wer macht die Nachrichten? Bonn.

ŽENY A MUŽI NA POZICÍCH ŠÉFREDAKTORŮ/ŠÉFREDAKTOREK VYBRANÝCH ČASOPISŮ (viz str. 10)

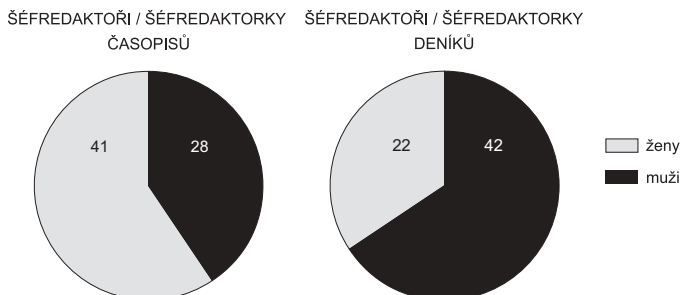
Ženy: 41

Muži: 28

ZASTOUPENÍ ŽEN A MUŽŮ NA MÍSTECH ŠÉFREDAKTORŮ/ŠÉFREDAKTOREK VYBRANÝCH DENÍKŮ

Ženy: 22 : Deníky Bohemia, Deníky Moravia

Muži: 42 : Blesk, Deníky Bohemia a Moravia, Hospodářské noviny,
Lidové noviny, Mladá fronta DNES, Právo

ŠÉFREDAKTOŘI/ŠÉFREDAKTORKY - ČASOPISY/NOVINY

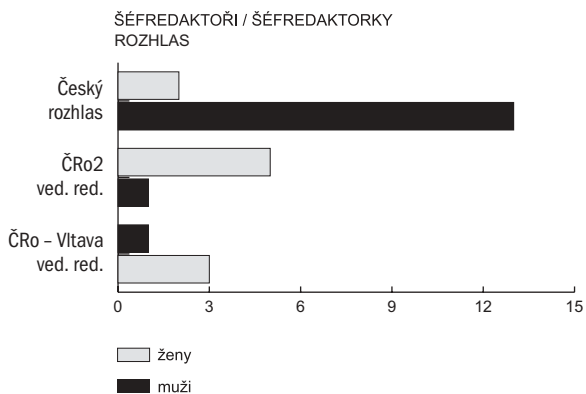
SPOLEČNOST		VYDÁVANÉ TITULY
MaFra, a.s.	ženy	0
	muži	1 Mladá fronta DNES
Lidové noviny, a.s.	ženy	0
	muži	1 Lidové noviny
Borgis,a.s.	ženy	0
	muži	1 Právo
Vltava-Labe - deníky	ženy	22 Deníky Bohemia, Moravia Press
	muži	37
PBJ	ženy	0
	muži	1
ECONOMIA, a.s.	ženy	5 Bankovníctví, Moderní obec, Moderní řízení, Odpady, Stavitel
	muži	8 Ekonom, Hospodářské noviny, Logistika, Marketing a media, Obchodní věstník, Ovel, Právní rádce, Technik
Vltava-Labe - magazíny	ženy	1 byt magazín Press
	muži	5 TV Magazín, Hobby magazín, Top Víkend magazín, @magazín, Křížovkářský TV magazín
Stratosféra, s.r.o.	ženy	5 Cosmopolitan, CosmoGIRL, Harper's Bazaar, Dolce Vita, Styl
	muži	5 Redhot, Spy, Speed, Autocar, Esquire
Europress	ženy	10 Tina, Chvilka pro Tebe, Rytmus života, Bravo, Žena a život, Bravo Girl, Napsáno životem, Čas na lásku, Bydelní, Dívka
	muži	0
Burda Praha	ženy	4 Betyнка, Katka, Náš útulný byt, Svět ženy, Nejlepší recepty, Naše krásná zahrada, Burda, Anna, Verena, Cinema
	muži	1 AutoHit
Sanoma Magazines	ženy	11 Story, Puls, BM, Překvapení, Praktická žena, Sestra (odb.), Postgraduální medicína (odb.), Vlasta, Střecha nad hlavou, Kuchyně pro labužníky, Koupelna
	muži	5 Ring, Květy, Men's Health, Strategie, Nové byty domy pozemky
Hachette Filipacchi 2000, spol. s r.o.	ženy	3 Elle, Marianne, Premiere
	muži	1 Quo
Respekt	muži	1
Týden	muži	1
Ringier ČR, a.s.	ženy	2 Televize, TV Revue/TV Plus
	muži	3 Blesk, Sport, Reflex
Euronews, a.s.	muži	2 EURO, FIT FOR FUN

POKRAČOVÁNÍ TAB. >>

ROZHLAS

ČRo	ženy	2	ČRo Hradec Králové, Ostrava
	muži	11	ČRo Sever, Brno, ČB, Olomouc, Plzeň, Pardubice, Vysočina, ČRo 2, ČRo Vltava, ČRo 6, ČRo 7 Praha
ČRo 2 – ved. redakcí	ženy	5	redakce Dobré jitro, redakce rozhlasové tvorby, redakce Dobré odpoledne, redakce Host do domu, redakce zpráv
	muži	1	redakce Náboženského vysílání
ČRo – Vltava, redakce	ženy	1	redakce zpravodajství a kulturní publicistiky
	muži	3	redakce vážné hudby, literární redakce, redakce jazzové a populární hudby

PODÍL ŽEN A MUŽŮ MEZI ŠÉFREDAKTORY/ŠÉFREDAKTORKAMI V ROZHLASE NA PŘÍKLADU ČRO (stav 1/2003)

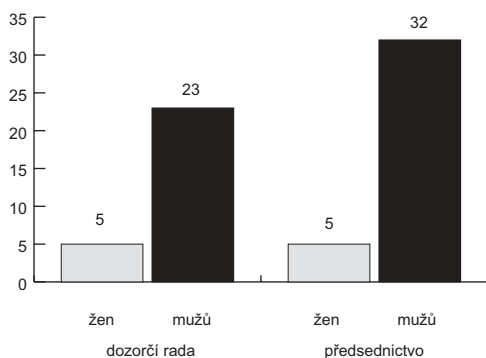
PODÍL ŽEN A MUŽŮ VE STATUTÁRNÍCH ORGÁNECH SPOLEČNOSTÍ VLASTNÍCÍCH ČESKÉ NOVINY/ČASOPISY

ORGANIZACE	DOZOR. RADA		PŘEDSEDNICTVO		VYDÁVANÉ TITULY
	žen	mužů	žen	mužů	
ECONOMIA, a.s.	1	2	0	4	Hospodářské noviny, Ekonom, Obchodní věstník, Marketing&Media, Bankovníctví, Logistika, Moderní obec, Odpady, Právní rádce, Stavitel, Technik
Ringier ČR, a.s.	2	2	0	3	Blesk, Nedělní Blesk, Blesk magazín plus TV, Blesk extra, Sport, Sport magazín, ABC, Reflex, Týdeník Televize, TV Revue a TV plus
Stratosféra s.r.o.			0	1 jednatel	Esquire, Cosmopolitan, SPY, Harper's Bazaar, STYLE, Show!, SPEED, AUTOCAR, REDHOT, CosmoGIRL!, Dolce Vita
Europress			0	1 jednatel	Tina, Chvilka pro Tebe, Rytmus života, Bravo, Žena a život, Bravo Girl, Napsáno životem, Čas na lásku, Bydlení, Dívka
BURDA Praha, s.r.o.				1 jednatelka	ANNA, Burda Verena, Verena speciál, AutoHit, AutoHit Speciál, Betyнка, Bydlíme s květinami, Katka, Katka Speciál, Náš útulný byt, Naše krásná zahrada, Zahrada speciály, Nejlepší recepty, Recepty speciály
Sanoma				1 jednatel	Story, Puls, BM, Překvapení, Praktická žena, Sestra (odb.), Postgraduální medicína (odb.), Vlasta, Střecha nad hlavou, Kuchyně pro labužníky, Koupelna, Ring, Květy, Men's Health, Strategie,
Magazines Praha s.r.o.					Nové byty domy pozemky
VLTAVA-LABE-Press	0	4	2	2	Deníky Bohemia, Deníky Moravia, Večerník Praha, TV Magazín, Hobby magazín, Top Víkend magazín, @magazín, Křižovkářský TV magazín

POKRAČOVÁNÍ TAB. >>

ORGANIZACE	DOZOR. RADA		PŘEDSEDNICTVO		VYDÁVANÉ TITULY
	žen	mužů	žen	mužů	
Lidové noviny, a.s.	0	5	0	5	vydavatel deníku Lidové noviny
MaFra, a.s.	0	3	0	6	Mladá Fronta DNES
Borgis, a.s.	0	3	1	2	Právo
R-Pressé, spo.s r. o.	1	2	1	1 jednatel/ka	Respekt
Hachette Filipacchi 2000, spol. s r.o.			0	3 jednatelé	Quo, Elle, Marianne, Premiere
EURONEWS, a.s.	1	2	0	3	FIT FOR FUN, Euro

PODÍL ŽEN A MUŽŮ VE STATUTÁRNÍCH ORGÁNECH SPOLEČNOSTÍ VLASTNÍCÍCH ČESKÉ NOVINY/ČASOPISY

Ženské hnutí ve světě

>> důležitá data, informace a zajímavosti

- 1776 – volební právo pro ženy v New Jersey – za 30 let opět zrušeno!
- 1789 – ženy v revoluční Francii rozhazují letáky s žádostí o volební právo
- 1809 – ve státě Connecticut má první vdaná žena poprvé právo sepsat závěť
- 1830 – vdovy ve Francii mají právo volit prostřednictvím svých zástupců
- 1836 – universita v Curychu jako první v Evropě začala přijímat ženy
- 1872 – ve Švédsku mohly ženy starší 25 let rozhodnout o svém sňatku bez svolení rodičů
- 1873 – Angličanky získaly právo rozhodovat o svém jmění, které přinesly do manželství
- 1889 – první volební právo pro ženy na Novém Zélandě
- 1945 – tehdejší britská královna („královna – matka“) jako první žena přijala diplom na universitě v Cambridge na slavnostní promoci spolu s muži
- 1977 – ve SRN zrušen předpis zaručující manželovi právo rozhodovat o zaměstnanosti své ženy
- 1971 – volební právo pro ženy ve Švýcarsku

Ženské hnutí u nás

>> důležitá data, informace a zajímavosti

- 1865 – Vojta Náprstek a Karolína Světlá zakládají Americký klub dam
- 1890 – v Čechách založena první dívčí střední škola (Minerva) v Rakousku-Uhersku
- 1897 – Filosofická fakulta University Karlovy poprvé přijala ženy jako řádné posluchačky
- 1880 – první česká lékařka Dr. Bohumila Kecková dostudovala ve Švýcarsku medicínu
- 1900 – první ženy na UK směly studovat medicínu a farmacii
- 1903 – vznik Ženského klubu českého v Praze, centra kulturního a osvětově politického života žen
- 1905 – vznikl Výbor pro volební právo žen
- 1912 – zvolena první žena poslankyní do Sněmu království českého – spisovatelka Božena Viková-Kunětická
- 1918 – ve Washingtonské deklaraci se objevuje zásada, že ženy budou postaveny politicky, sociálně a kulturně naroveň mužům
- 1918 – ženy získaly volební právo
- 1920 – § 106 Ústavy Československé republiky stanovil, že výsady pohlaví se neuznávají
- 1921 – první česká architektka – Milada Petříková-Pavlíková, navrhovala mj. dům Českého klubu ženského Ve Smečkách 22 (dnešní Činoherní klub), v r. 1932

>> *Slovníček pojmů*

AFIRMATIVNÍ/VYROVNÁVACÍ OPATŘENÍ

Opatření zaměřené na určitou skupinu, která mají za cíl vyloučit a předcházet diskriminaci nebo napomoci vyrovnat znevýhodnění vycházející z tradičních postojů, chování a struktur (bývá také nesprávně označováno jako „pozitivní diskriminace“).

DISKRIMINACE NA ZÁKLADĚ POHLAVÍ – PŘÍMÁ

Situace, kdy je s osobou zacházeno hůře kvůli jejímu nebo jeho pohlaví. (Např. v inzerátech typu „přijmeme muže do 35 let na místo ředitele“.)

DISKRIMINACE NA ZÁKLADĚ POHLAVÍ – NEPŘÍMÁ

Situace, kdy zákon, politika nebo praxe, které se jeví na první pohled jako neutrální, mají neadekvátně negativní vliv na příslušníky jednoho pohlaví (Např. zaměstnavatel rozhodne, že zaměstnanci na částečný úvazek nemají nárok ani na poměrnou část penzijního připojištění, které hradí zaměstnancům na plný úvazek. Protože ale na částečné úvazky pracují téměř výhradně ženy, toto opatření působí diskriminačně proti nim.)

DOMÁCÍ NÁSILÍ/NÁSILÍ V RODINĚ

Jakákoli forma fyzického, sexuálního nebo psychického násilí a/nebo použití fyzické či emocionální síly anebo výhrůžek fyzickým násilím včetně násilí sexuálního v rámci rodiny nebo domácnosti. Zahnuje zneužívání dětí, incest, násilí na manželce a sexuální nebo jiný druh zneužívání členů domácnosti.

PŘENOS DŮKAZNÍHO BŘEMENE

Pokud osoba podá soudní žalobu, je v běžných případech na ní, aby dokázala, že je žaloba oprávněná. V případech diskriminace je však důkazní břemeno přeneseno na stranu žalovanou, což znamená, že jestliže strana cítící se jako poškozená v důsledku nedodržení principu rovného zacházení přednese ke svému podezření pádné důvody, je pak na straně žalované, aby dokázala, že tento princip nebyl porušen. Přenos důkazního břemene se také používá v případech sexuálního obtěžování.

FEMINIZACE CHUDOBY

Zvyšující se podíl a převaha chudoby mezi ženami ve srovnání s muži. (Např. celosvětově vlastní muži 99,1 % půdy, zatímco ženy jen 0,9%.)

GENDER

Koncept, který odkazuje na sociální konstrukci maskulinit a femininit a jejich reprodukci v sociálních vztazích, mocenských strukturách a v institucionálních praktikách společnosti. V čase se může měnit a různí se jak v rámci jedné kultury, tak mezi kulturami.

GENDEROVÁ ANALÝZA

Studium rozdílů v potřebách, podmínkách, přístupu ke zdrojům, kontrole majetku, rozhodovacích pravomocích atd. mezi ženami a muži. Vyhodnocení dopadu přijímaného opatření na muže a ženy.

GENDEROVÝ AUDIT

Hodnocení politik, programů a institucí z hlediska toho, zda aplikují kritéria související s genderem.

GENDEROVÁ DIMENZE

Aspekt jakéhokoli problému, který se týká rozdílů v životě žen a mužů.

GENDEROVÝ MAINSTREAMING

Postup, ve kterém jsou všechny koncepční, rozhodovací a vyhodnocovací procesy ve všech fázích jejich přípravy a provádění podřízeny hledisku rovnosti příležitostí mužů a žen. *(Např. při plánování spojů hromadné dopravy by se mělo posoudit, jakým způsobem ji využívají muži a jakým způsobem ženy, neboť tento způsob bývá velmi rozdílný. Teprve po takovém posouzení lze rozhodnout způsobem, který nepoškodí ani jedno pohlaví.)*

GENDEROVĚ SYMETRICKÝ/VYROVNANÝ

Nemající žádný rozdílný vliv na rovnost žen a mužů či jejich vztahy.

GENDEROVÁ ROLE

Soubor určitých pravidel (většinou nepsaných, neformálních), které předepisují určité typy chování pouze ženám a jiné pouze mužům.

GENDEROVÁ SMLOUVA

Soubor pravidel týkajících se genderových vztahů, která ženám a mužům připisují různé povinnosti, hodnotu, práci. Tato pravidla se definují na třech úrovních: v rámci norem a hodnot celé společnosti; na úrovni institucí – tj. v systému zaměstnání, vzdělání apod.; v rámci rodiny.

GENDEROVÁ ROVNOST/ROVNOST MEZI ŽENAMI A MUŽI

Koncept, který říká, že všichni lidé mají svobodu rozvíjet svoje osobní schopnosti a činit tak bez omezení, která určují přísné gender role, že rozdílné chování, aspirace a potřeby žen a mužů budou považovány za rovné a budou stejně hodnoceny a podporovány.

KVÓTY

Opatření s cílem napravit předcházející nerovnost obvykle ve vztahu k rozhodovacím pozicím nebo k přístupu ke školení či zaměstnání, které definuje určitý podíl míst pro určitou skupinu. Jedná se o jednu z forem afirmativních/vyrovnávacích opatření.

LIDSKÁ PRÁVA ŽEN

Práva žen a dívek jako nezczizitelná a neoddělitelná část všeobecných lidských práv zahrnující také reprodukční práva.

NÁSILÍ ZALOŽENÉ NA GENDERU/SEXUÁLNÍ NÁSILÍ

Jakýkoli druh násilí s použitím nebo výhrůžkou fyzické nebo emocionální síly včetně znásilnění, domácího násilí, sexuálního obtěžování, incestu nebo pedofilie.

NEVIDITELNÉ BARIÉRY/SKLENĚNÝ STROP

Tradiční postoje, předpoklady a hodnoty, které brání posílení pozic žen v plné účasti na životě společnosti. Pojem „neviditelný strop“ se používá specificky pro označení překážek v rámci organizací dominovaných muži, které znemožňují ženám postup na vyšší pozice.

PARITNÍ DEMOKRACIE

Koncept společnosti, na které se rovným způsobem podílejí ženy a muži, a který říká, že jejich úplné a rovné užívání občanství je závislé na jejich rovném zastoupení v politických rozhodovacích pozicích. Podobné nebo stejné úrovně účasti žen a mužů v rozmezí 40 až 60 procent v celém demokratickém procesu je principem demokracie.

POHLAVÍ

Biologické vlastnosti, které odlišují lidské bytosti jako muže a ženy.

REPRODUKČNÍ PRÁVA

Právo jakékoli osoby nebo páru se svobodně a odpovědně rozhodnout, kolik, v jakém intervalu a kdy mít děti (včetně práva svobodného rozhodnutí se pro interrupci). Právo na informace a prostředky učinit takové rozhodnutí a právo získat nejvyšší možnou úroveň sexuálního a reprodukčního zdraví.

ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI PRO ŽENY A MUŽE

Koncept, který říká, že všechny lidské bytosti mají právo svobodně rozvíjet své osobní schopnosti a činit volbu bez ohledu na limity daných genderovými rolami. Neexistence překážek pro účast na ekonomickém, politickém a sociálním životě na základě pohlaví.

SEGRAGACE PRÁCE/ZAMĚŠTNÁNÍ

Koncentrace žen a mužů v určitých typech zaměstnání a na různých úrovních činností, přičemž možnosti žen jsou omezenější než možnosti mužů (horizontální segregace). Ženy také vykonávají práci nižší úrovně (vertikální segregace).

SEXUÁLNÍ OBTĚŽOVÁNÍ

Nežádoucí chování sexuální povahy nebo jiné chování, které je založeno na sexu a které snižuje důstojnost žen či mužů.

STEJNÁ ODMĚNA ZA PRÁCI STEJNÉ HODNOTY

Stejná odměna za práci, které je připisována stejná hodnota bez diskriminace podle pohlaví nebo stavu, a to ve vztahu ke všem aspektům odměny a platových podmínek.

Silikon: nezbytná součást >> ženského sebevědomí?

• PETRA JEDLIČKOVÁ •

(14.2.2001, Zdroj www.feminismus.cz;
Kategorie: Média, Šovinistická bomba)

„Zvedněte si sebevědomí“ hlásá výmluvně veliký billboard, inzerující služby Ústavu plastické chirurgie pomocí fotografie velkého ženského poprsí vytékajícího z nemožně puntíčkované podprsenky. (...) Českým dámám je podsouvána zaměřenost pouze na tělo (...), a tak tvůrcům stačila pouze dostatečná objemnost podprsenky zakoupené u stánku na trhu. Práce fotografa, modelky, výroba plakátu a především pronájem atraktivního místa u dálnice D1 (cca 30 km před příjezdem do Prahy) stály jistě mnoho prostředků, které pak „zabije“ ignorance a nedostatek talentu vnímat detail a estetičnost.

(...) Autoři reklamního sloganu by, podle mého názoru, měli být žalováni nejenom za nehoráznou urážku žen, ale především za lživou reklamu: objemná poprsí v mnoha případech, které znám také ze svého okolí, naopak znamenala problémy a komplexy jejich majitelek, které čelily sexuálnímu obtěžování, urážkám a dvojsmyslným vtipům daleko častěji než ostatní „průměrné“ dívky. Tyto ženy si navíc nikdy nebyly jisté, zda zájem o ně či jejich upřednostňování před jinými ženami (ať již v osobních či profesionálních vztazích) ze strany mužů vyplývá z jejich duševních kvalit, profesionálních schopností či jde o zcela jiné důvody. Myslím si, že ženy si nic zvedat příliš nepotřebují a velké poprsí jim spíše škodí než pomáhá.

Paradoxně je ve stejném místě dálnice D1 instalován billboard ukazující, pro jaké účely vlastně silikonem vylepšené ženské tělo slouží. Prodejce silikonového lepidla se nestyděl srovnat své výrobky se známým použitím silikonu v plastické chirurgii pro nejbanálnější reklamu založenou na „vtípu“, jakou jsem zatím viděla. Doprostřed billboardu naaranžoval ženu, která po způsobu úchylného exhibicionisty z parku odhaluje své poprsí. Výmluvné lahvičky s „tím pravým“ silikonem už jen smutně doplňují úpadek českého humoru, vkusu a úcty k ženskému pohlaví.

Kausa Celadon

(<http://feminismus.cz/index.shtml?x=115025>)

V březnu se v Praze objevily billboardy společnosti Celadon propagující sadu hands-free od společnosti Nokia. Ve stížnosti adresované Radě pro reklamu jsou uvedeny argumenty, které tým Gender a Sociologie Sociologického ústavu AV ČR a Gender Studies o.p.s. vznesly proti použití tohoto billboardu. Organizace také kontaktovaly společnost Nokia, a to jak české ústředí, tak finské, s poukazem, že hodnoty zobrazené na billboardech nejsou naprosto v souladu s hodnotami, na nichž se společnost Nokia snaží postavit svoji brand identitu. Billboard byl nakonec po domluvě mezi společnostmi Nokia a Celadon stažen.

Neprodejné, určeno pro vnitřní potřebu

Gender Studies, o.p.s.

© Gender Studies, o.p.s., 2002

Vydala Gender Studies, o.p.s.

Gorazdova 20, 120 00 Praha 2

tel.: 224 915 666

e-mail: gender.media@ecn.cz

design a foto na obálce:

© Jana Štěpánová, 2002

janastepanova@volny.cz